

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลก เนื่องจากสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงได้มีผู้ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก ดังที่ ฮิลล์ (Hill, อ้างใน โฉมไทย อุดมบุญญานุภาพ, 2537, หน้า 12) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในทางจินตนาการทางจิตของมนุษย์ เป็นกลไกที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยถูกสร้างขึ้น มันสามารถผลิตเครื่องยนต์กลไก ศิลปกรรมและสิ่งของต่างๆ ที่เป็นผลงานของมนุษย์ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศีลา จายนีโยธิน (2522, หน้า 1) ที่ให้ความเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์นับว่ามีความสำคัญทั้งต่อชีวิตและสังคม ทั้งนี้เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการคิดและการกระทำ เป็นการบุกเบิกความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการทั้งปวง

คารินและซันด์ (Carin & Sund, อ้างในคณะสายแก้ว, 2533, หน้า 1) มีแนวคิดและความเชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เป็นอันดับแรก เพราะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถคิดค้นเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ ซึ่งทอร์เรนซ์ (Torrance, อ้างในอารี พันธมณี, 2537, หน้า 2) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยเท่าใดก็จะเป็นผลดีมากกว่านั้น โดยเฉพาะช่วงก่อนวัยเรียนหรือช่วง 6 ขวบแรกของชีวิต เป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา ดังนั้นหากช่วงวัยนี้เด็กได้รับประสบการณ์หรือกิจกรรมที่มีความเหมาะสมและต่อเนื่องกันเป็นลำดับก็นับเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2535, หน้า 33) ได้กล่าวสนับสนุนความเห็นดังกล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์จะพัฒนาสูงสุดในช่วงปฐมวัย หากเด็กพลาดโอกาสที่จะเรียนรู้และคิดอย่างสร้างสรรค์ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยผู้ใหญ่ต่อไป ดังนั้น

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จึงควรให้ความสนใจศึกษาพัฒนาการทางความคิด ลักษณะธรรมชาติ พฤติกรรมและกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละวัย ทั้งนี้เพื่อจะได้เข้าใจ และสามารถให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับความเห็นของ อารี รังสินันท์ (2526, หน้า 2) ที่มีความเห็นว่าหากเด็กปฐมวัยได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและต่อเนื่องในเวลาอันสมควรเด็กก็จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง พร้อมทั้งจะสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ในทางตรงกันข้ามแม้ว่าความคิดสร้างสรรค์จะเป็นคุณลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิดก็ตามหากถูกขจัดลดทอนและขาดการกระตุ้นอย่างถูกวิธีในช่วงเวลาที่พอเหมาะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก็ยากที่จะพัฒนา และยากที่จะแก้ไข

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยนั้นสามารถกระตุ้นและส่งเสริมด้วยวิธีการต่างๆ หลายวิธี ซึ่งออกมาในรูปเทคนิคและกระบวนการสอนตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ เช่น กิจกรรมการเล่นเกม กิจกรรมดนตรี และการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางภาษา กิจกรรมการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์และกิจกรรมศิลปะศึกษา ซึ่งกิจกรรมด้านศิลปศึกษานั้น เฮแมน (Hayman, อ้างใน โกศล ภูพลอย, 2531, หน้า 73) กล่าวว่า การสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ คงไม่มีอะไรดีไปกว่าการทำกิจกรรมศิลปะ เพราะศิลปะนั้น นอกจากจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์แล้วยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาจิตใจให้เด็กได้อีกด้วย และวิกเตอร์ (Viktor, อ้างใน สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ, 2531, หน้า 62) ได้กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สุนทรียภาพ และเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นหาวิถีทางแก้ปัญหาและวิธีการทำงานแปลกใหม่ สอดคล้องกับความเห็นของ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2535, หน้า 188) ที่ให้ความเห็นว่า สำหรับเด็กปฐมวัยแล้วกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กเป็นอย่างมากทั้งการวาดภาพ ระบายสี การปั้น การฉีกปะ แปะติด ตัด พับ ร้อย ประดิษฐ์ ฯลฯ ทั้งนี้เพราะในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะนั้นเด็กจะได้พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดผลงานทางศิลปะ จึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีคุณค่าในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กปฐมวัย ด้วยเหตุนี้ สิริลักษณ์ ศรีกมล (2539, หน้า 189) จึงให้ความเห็นสนับสนุนว่า ศิลปะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการเจริญเติบโตทางสุนทรียะ จะเห็นได้จากการแสดงออกของเด็กในด้านที่แปลกใหม่ ทั้งรูปแบบ ความคิดริเริ่มของความคิดและการพัฒนาในเรื่อง

ความสวยงามโดยแสดงความสามารถในการรวบรวมความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับรูปร่าง วัสดุ สี ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ ทางศิลปะจึงนับว่ามีคุณค่าต่อเด็กมาก

การจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กนั้น ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ เพื่อล่อและจูงใจให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน ได้ใช้ความคิดริเริ่มและใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ให้มากที่สุด (กองวิชาการ, 2527, หน้า 1) นอกจากนี้แล้วการจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็ก ต้องให้เด็กมีโอกาสในการเลือกโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทดลอง ค้นคว้า ดังที่ โนทัย อุดมบุญญานุภาพ (2537, หน้า 14-15) ได้กล่าวว่าการให้เด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะอย่างอิสระด้วยตนเองให้มากที่สุด ตามแนวการจัดกิจกรรมที่เด็กริเริ่มอย่างอิสระ (Child Initiated Activities) จะช่วยให้เด็กมีโอกาสพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ เด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะจากสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จัดหาไว้ให้อย่างหลากหลายด้วยตัวของเด็กเอง ไม่ถูกเร่งรัดเวลาในการทำกิจกรรมและไม่ต้องมีครูมาควบคุม เด็กจึงมีโอกาสสำรวจและริเริ่มทำกิจกรรมอย่างอิสระ ทำให้เด็กเกิดความคิดแปลกใหม่อย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของโรเจอร์ส (Rogers, อ้างใน สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ, 2531, หน้า 61) ที่ให้ความเห็นว่าสถานะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้บุคคลคือสถานะที่บุคคลรู้สึกมีความปลอดภัย เชื่อมั่นในตัวเอง เป็นที่ยอมรับ มองเห็นตนเองมีคุณค่าและมีความเป็นอิสระ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนั้น จะเกิดขึ้นได้ในสถานะที่มีความอิสระในการแสดงออก นอกจากนี้แล้ว วิรุณ ตั้งเจริญ (2526, หน้า 22) ให้ความเห็นว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ศิลปะนั้นควรจัดวัสดุและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กแต่ละวัยโดยเน้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามเอ็กัตภาพ และการยอมรับทักษะและความหมายส่วนบุคคล เพราะคนเรานั้นมองสิ่งต่างๆ ในแง่มุมที่ต่างกัน การยอมรับความแตกต่างทางความคิด โดยให้อิสระในการแสดงความสามารถเฉพาะบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเป็นความเหมาะสมมากกว่าให้กระทำตามกฎเกณฑ์ของครู

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อเปิดโอกาสให้อิสระแก่เด็กโดยมีกิจกรรมและสื่อที่หลากหลายนั้น สามารถจัดได้ในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้เพราะการจัดการเรียนรูปแบบของศูนย์การเรียนนั้น ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2535, หน้า 97) ได้กล่าวไว้ว่าศูนย์การเรียนเป็นการจัดการเรียนที่让孩子ปฐมวัยมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจและความถนัด และยังให้อิสระเด็กในการทดลองค้นคว้า และสร้างสรรค์ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นบรรยากาศของการเรียนที่เอื้อต่อพัฒนาการทางความคิด

สร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยได้ดีที่สุด สอดคล้องกับความเห็นของ อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 24) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนด้วยศูนย์การเรียนรู้ เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามเอกลักษณ์และช่วยพัฒนาความสามารถในการรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง โดยศูนย์การเรียนรู้จะมีกิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย ให้เด็กสามารถเลือกกิจกรรมได้เองด้วยวิธีต่างๆ ลักษณะเฉพาะของศูนย์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย คือ เด็กสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองโดยที่ครูไม่ทำหน้าที่สอนโดยตรง (Direct Teaching) หรือควบคุมการดำเนินกิจกรรมของเด็กตลอดเวลา นอกจากนี้แล้ว ฉันทนา ภาคบังข (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 26) ยังได้กล่าวสนับสนุนอีกว่า การจัดศูนย์การเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนให้เกิดปฏิสัมพันธ์สร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กริเริ่มอย่างอิสระในสภาพห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมเสรีด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ประกอบด้วย กิจกรรมศิลปะ 3-4 กิจกรรมต่อวันให้เด็กได้เลือกจากหลายตัวเลือกและทำให้เด็กรู้สึกถึงอิสระในการทำงาน เสริมสร้างให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากขึ้น เกษลดา มานะจุติ (2532, หน้า 4-5) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า เด็กปฐมวัยเป็นเด็กที่สามารถเรียนรู้ได้ดีด้วยการกระทำ เป็นวัยที่กำลังอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง และค้นคว้าพิสูจน์สิ่งรอบตัว เด็กแต่ละคนมีระดับวุฒิภาวะที่แตกต่างกันตามพัฒนาการของแต่ละคน ดังนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กต้องคำนึงถึงองค์ประกอบนี้ คือการจัดการเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ เน้นการจัดการเรียนแบบ เอกัตบุคคล ประกอบไปด้วยสื่ออุปกรณ์ที่จัดแบ่งไว้เป็นหมวดหมู่ มีความหลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถ ได้ฝึกการตัดสินใจและช่วยเหลือตนเองอย่างอิสระ กระตุ้นให้เด็กเกิดการพัฒนาตามระดับวุฒิภาวะและความสนใจของเด็กแต่ละคน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมศิลปะที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้ดีที่สุด คือ การจัดกิจกรรมศิลปะในลักษณะศูนย์ศิลปะเพราะจะเป็นการจัดที่หลากหลาย และให้โอกาสเด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระ เสรี ตามความคิดและความสนใจของเด็กเอง

จากการศึกษาหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 (กรมวิชาการ, 2540ก, หน้า 31-32) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกล่าวไว้ว่าเพื่อให้เด็กอายุ 3-6 ปีมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อที่ 10 ระบุไว้ว่าให้เด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆอย่างอิสระ

ตามคิตรีเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก จากจุดมุ่งหมายในหลักสูตรตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในข้อ 10 ที่กล่าวมา กิจกรรมสร้างสรรค์จึงถูกระบุอยู่ในแนวการจัดกิจกรรมและแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งระบุไว้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรม ให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรมตามความสนใจ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ครูผู้สอนระดับปฐมวัยกลับมองข้ามความสำคัญในกลุ่มนี้ เพราะคิดว่ากิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่ไร้สาระ สิ้นเปลือง สกปรก พร้อมกับห้ามปรามการกระทำเช่นนี้ หาว่าไม่ว่าเป็นการทำลาย สกัดกั้นความรู้ตึกนิกคิดอันงอกงามของเด็กอย่างน่าเสียดาย และผลที่ตามมาเด็กขาดต่อการแสดงออก หรือเป็นเด็กที่ด้อยความคิดสร้างสรรค์ในที่สุด (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526, หน้า 11) สอดคล้องกับความเห็นของ กัญญา ญาณสาร (2538, หน้า 2) ที่ให้ความเห็นว่าครูอนุบาลส่วนใหญ่มองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนี้ เพราะเห็นว่ายุ่งยากในการเตรียมกิจกรรม และมีข้อจำกัดเรื่องเวลาจึงทำให้กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยจำกัดอยู่แค่เพียงการวาดรูปและการระบายสีเท่านั้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญมากและสามารถพัฒนาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กวัย 0-6 ปี เพราะถือว่าเป็นวัยทองแห่งการสร้างสรรค์ แต่เด็กปฐมวัยกลับไม่ได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เท่าที่ควร จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์แบบการจัดกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรี เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ และได้ทำกิจกรรมที่ตนเองเลือกทำอย่างอิสระเสรี โดยไม่ถูกจำกัดกรอบทางความคิดและการกระทำ เพราะผู้วิจัยมีความเชื่อว่าหากเด็กได้อิสระในการเลือกทำและอิสระในการกระทำ พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กย่อมพัฒนาเต็มศักยภาพ เมื่อเด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เด็กย่อมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงและสามารถนำศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมให้ดำรงอยู่และเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแผนการจัดกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรี

2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแผนการจัดกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ ตามแผนการจัดประสบการณ์ตามเทคนิคการสอนแบบรับภาษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านป่าลาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 24 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา แผนการจัดกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรีเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 20 แผน แต่ละแผนประกอบด้วยกิจกรรมศิลปะ จำนวน 6 ศูนย์กิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดเนื้อหาตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ตามเทคนิคการสอนแบบรับภาษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 4 หน่วย คือ หน่วยพืชผักผลไม้ หน่วยต้นไม้ที่รัก หน่วยสัตว์ที่น่ารู้ หน่วยรูปร่างรูปทรง

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การปฏิบัติในกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแผนการจัดกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรี มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

2. พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแผนการจัดกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรีสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ ตามแผนการจัดประสบการณ์ตามเทคนิคการสอนแบบรับภาษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ตามแผนการจัดกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อิสระแก่นักเรียนในการใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ เพราะนักเรียนมีโอกาสเลือกเข้าศูนย์ศิลปะที่ตนเองต้องการได้และไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน
2. การวัดความคิดสร้างสรรค์วัดเพียง 3 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ
3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ อารี รังสินันท์ ที่ได้พัฒนามาจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ชุดรูปภาพแบบ ก ของทอร์เรนซ์ สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยได้จริงตามผลงานวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของเด็กในการคิดได้หลายทิศทาง ปริมาณมาก และมีความคิดที่แปลกใหม่ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ โดยวัด 3 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

กิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรี หมายถึง การจัดกิจกรรมศิลปะ โดยแบ่งออกเป็น 6 ศูนย์กิจกรรม ในแต่ละวันแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเข้าศูนย์อย่างอิสระเพื่อทำกิจกรรมศิลปะตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน

พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ค่าความแตกต่างของคะแนนทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย-หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านป่าลาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแผนการจัดกิจกรรมศูนย์ศิลปะเสรี